VEILEDER FOR UTESERVERING

Hamar kommune

Innhold:

3. Forord
4. Generelt
5. Gode råd
6. Avgrensning
8. Møbler
10. Bygulv
11. Tak
12. Vegger
12. Beplantning
13. Serveringsdisker
14. Terrasser og plattinger
15. Universell utforming
16. Fargebruk
20. Mulige steder for uteservering

Forord

Uteservering langs byens gater, på torg, plasser og i parker er en viktig del av Hamars målsetting om at sentrum skal være et attraktivt og opplevelsesrikt sted. Samtidig er det et ønske at uteserveringen er av høy estetisk kvalitet med robust formgiving og bidrar til å forskjønne byen.

Serveringsstedene skal være positive tilskudd til byen. Byens ulike elementer, som møbler og tekniske fasiliteter, skal gjennom materialer, farger og proporsjoner inngå i en helhetlig urban komposisjon. Helheten kan oppnås gjennom bevisst bruk av tilpasning og kontrast, både når det gjelder form og farge.

Alle elementer bør være av god kvalitet med hensyn til utforming, konstruksjon, materialbruk og vedlikehold. Det er også ønskelig at elementene er fleksible og lette, slik at de kan flyttes og ikke opptar unødvendig plass.

Hamars innbyggere og alle besøkende skal kunne nyte byens gater, plasser, torg og parker og vi ønsker derfor å ha et rikelig og variert tilbud av uteserveringssteder som bidrar til å fylle byen med liv. Disse retningslinjene gjelder for offentlige områder, og anbefales fulgt også for uteserveringer på privat grunn.

Generelt

Serveringsstedene skal være positive tilskudd til byen. Byens ulike elementer, som møbler og tekniske fasiliteter, skal gjennom materialer, farger og proporsjoner inngå i en helhetlig urban komposisjon. Helheten kan oppnås gjennom bevisst bruk av tilpasning og kontrast, både når det gjelder form og farge.

Alle elementer bør være av god kvalitet med hensyn til utforming, konstruksjon, materialbruk og vedlikehold. Det er også ønskelig at elementene er fleksible og lette, slik at de kan flyttes og ikke opptar unødvendig plass.

Gode råd

- Uteservering er som en teatersalong. Menneskene sitter og titter på dem som går forbi på gaten eller scenen. Passerende blir lett fristet inn på serveringsstedet for å hygge seg.

- La serveringen være så åpen som mulig. Kontakten mellom livet i gata og uteservering er viktig. Muligheten til å iaktta og glede seg over trafikk og liv i gater, torg og parker er en viktig del av uteserveringens kvalitet.

- Overmøbler ikke uteserveringen. For å ta seg fram er følgende mål anbefalt å legge til grunn: 1 sittende person/m^2 og 2,5 stående personer/m^2.

- Uteserveringens farger og form må ikke dominere hus og gate. La den innordne seg som et trivelig sted med kvalitet tilpasset det eksisterende bymiljøet.

- Velg enkle og robuste materialer. Serveringen skal passe i bymiljøet og styrke Hamars urbane karakter. Unngå derfor materialer og stiler som forbindes med private hager og landlig idyll.

- Velg solide møbler som kan stå ute døgnet rundt og la møblene stå ute også om natten. En uteservering uten møbler, eller med sammenstablende og lenkede møbler er nakent og trist.

- Sørg for at uteserveringen ikke hindrer framkommelighet i gata og pass på at det også er god framkommelighet innen serveringsarealet.

- En innbydende uteservering er god reklame. Sats på kvalitet og bruk profesjonell hjelp i planleggingen. En arkitekt kan forvandle dine gode ideer til tiltalende og samtidig funksjonelle løsninger.

- Har du ønske om å etablere uteservering, kontakt kommunen i god tid før sesongen.

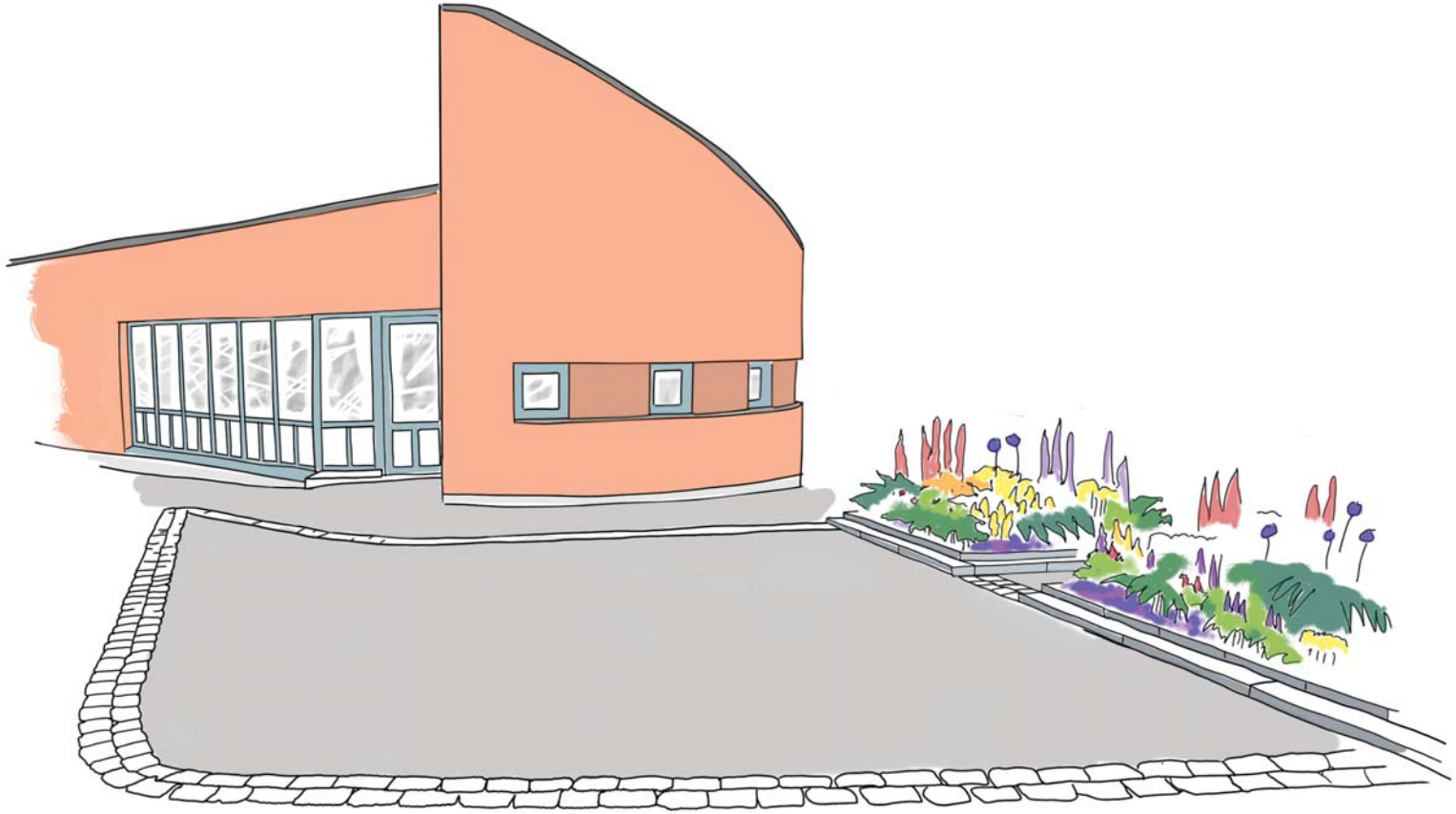

Avgrensning

Uteserveringer skal være åpne og oppfattes som en del av gaterommet. I den hensikt å styrke det urbane fellesskap og miljø, er åpenhet uten avgrensing ønskelig.

Avgrensningen av et serveringsområde skal vises på et kart i leiekontrakten og ved servering av alkohol skal området for bevilgningen også være tydelig avgrenset visuelt på stedet.

Avgrensingen bør være gjennomsiktig, ryddig og lett, med begrenset høyde. Uteservering må ikke hindre snøbrøyting og annet vedlikehold.

Den må ikke være til hinder for syns- og bevegelseshemmede. Tomme avgrensninger, sammenstablede og/eller lenkede møbler tillates ikke.

Avgrensning med tre som hovedmateriale har et estetisk uttrykk som tilhører småhusbebyggelse, og vil som hovedregel virke som et fremmedelement i urbane strøk. Plast eller pleksiglass blir lett misfarget, oppripet og uklart, og eldes på en ufordelaktig måte.

Her er tre eksempler på uhelding avgrensning. Der avgrensning er nødvendig bør den ikke stenge byrommet ute. Hamar kommune ønsker uteserveringer som bidrar til det offentlige rom. Derfor bør eventuell avgrensning være beskjeden.

Eventuell avgrensning bør være godt utformet. Den bør også være tilpasset resten av serveringsstedet, samt øvrige omgivelser.

Møbler

Velg stoler og bord som passer i bymiljøet. Maksimalt antall stoler og bord skal være avtalt i kontrakt. Plastmøbler av enkleste og billigste sort eller tyngre tremøbler ønskes ikke. Samordne gjerne stoler og bord med øvrige serveringssteder i området. Møblene skal være slik at de enkelt kan tas bort dersom de ikke brukes daglig.

Møblene skal være egnet til å stå utendørs og de skal være hele og rene. Normalt bør møblene være relativt små, det gir flere plasser og bedre tilpassing til underlaget.

Stoler må kunne stables eller foldes sammen ved spyling av grunn/bakke eller bortsetting i lagerrom. Lagring av stoler i container på stedet tillates ikke.

Ved matservering ute er firkantede bord å foretrekke for bevegelseshemmede i rullestol.. Det bør finnes stoler med armlene. Overflater som ikke er blanke/reflekterende anbefales.

Her er tre eksempler på uhelding møblering. Store, tunge piknik-bord er vanskelig å flytte på og er lite urbane. De egner seg bedre på rasteplasser utenfor urbane strøk.

Bygulv

Permanente tiltak på offentlige arealer, som planting av trær og etablering av annen vegetasjon, legging av gatebelegg, oppbygging av terreng, etablering av gatebelysning, pullerter, inngjerdinger, festeanordninger, fundamentering osv. er myndighetenes oppgaver og ansvarsområder.

Underlaget skal være i materialer som kan spyles. Brostein, skifer, granitt, betongstein og asfalt kan brukes. Møbler skal plasseres direkte på bakken. Jo mindre faste innretninger som brukes, desto bedre. Tretremmer, plastmatter, treplattinger etc. er fremmede innslag i bybildet og bør ikke tillates.

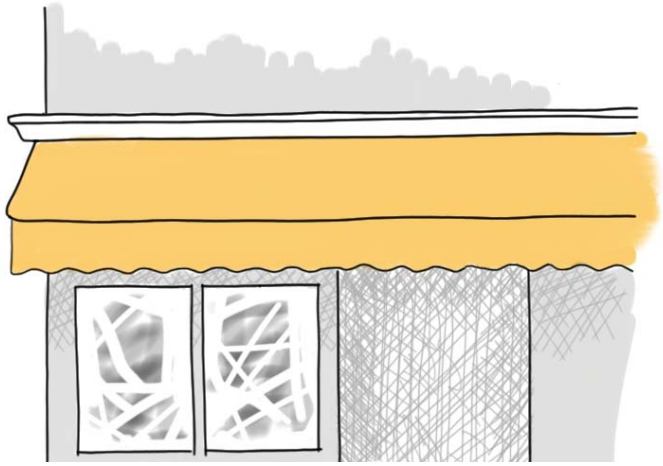

Tak

Lette takformer som parasoller og fritthengende markiser anbefales. Laveste tillatte høyde under parasoller/markiser er 2.30 m. Hensikten er å sikre fri sikt i gaterom, torg og plasser. Parasoller anbefales fordi de gir det letteste og mest ledige inntrykket. Parasoller må plasseres slik at parasollens takflate kommer innenfor serveringsområdet. Parasollen bør ha en maks diameter på 4 meter.

Store stabiliseringssokler for parasoller er lite fordelaktig visuelt, men ofte eneste festemulighet ved temporær etablering. Stålfester fundamentert i bakken bør vurderes ved gjentatt sesongmessig virksomhet.

Markiser må være fritthengende og skal ikke ha støtteben eller hvile på vegger. Markiser som kan slås inn og ut i forhold til været anbefales. Markiser skal tilpasses fasaden og ha en høyde og lengde som harmonere med bygningen. Markisen skal plasseres passe høyt oppe i forhold til husets fasade, men lavere fri høyde under markisen enn 2,30 m tillates ikke. Jo kortere markisen er, desto enklere er det å oppnå riktig plassering. Det kan være en god ide å kombinere markise ved veggen med frittstående parasoller lenger ute.

Markiser kan nektes på fredede eller vernede bygninger. Markiser bør ha maks dybde på 3,0m. Reklame på markiser og parasoller tillates ikke. Restaurantens logo eller navn kan tillates med små bokstaver på nedhengende kant. Det anbefales å bruke ensfargede markiser/parasollstoff.

Vegger og markering

Eventuell skjenkebevilling krever at serveringsområdet er tydelig avgrenset, men det er ikke krav om gjerde. Uteserveringer føyer seg best inn i bymiljøet når de har løst plasserte bord og stoler rett på bakken uten gjerde eller annen avgrensing. Uteserveringer skal være en del av det åpne bymiljøet og ikke danne lukkede rom. Tydelig avgrensing kan gjøres på mange måter, bruk av tradisjonelle gjerder, trykkimpregnerte trestakitter eller malte stakitter tillates ikke. Gjerder kan ha maksimal høyde på 1,1 meter.

Hamar kommune kan kreve gjerder av hensyn til trafikksikkerhet, orden eller framkommelighet. Da med krav om god kvalitet, utforming og funksjon. Avskjerminger skal enkle og tillates ikke utstyrt med reklame. Fast forankring av stolper som skrus fast eller boltes ned i betong- og natursteinsbelegning eller i asfalt tillates generelt ikke.

Beplantning bør ved benyttelse være generøse markeringer på utvalgte steder, og skal ikke brukes som skjerm eller hekk.

Serveringsdisker

Normalt skal all servering foregå innenfra og ut. Ved store uteserveringer eller der uteserveringen ligger uten direkte tilknytning til innendørs serveringssted, kan det gis tillatelse til etablering av serveringsstasjon i uteserveringsområdet som kan fungere som mellomlagringsplass for servise og bestikk. Det bør normalt ikke tillates øltappesteder utendørs.

Serveringsstasjoner skal ikke framstå som bygg og tillates derfor ikke med disker eller vegger høyere enn 1,1m. En del skal ha maks høyde 0,8m (uu). Over denne høyden skal serveringsstasjoner være gjennomsiktige også når de er stengt. Hensikten er å unngå at de stenger siktlinjer og dominerer omgivelsene. Eventuelle tak som kan godkjennes over serveringsstasjoner skal ha preg av å være fritthengende, for eksempel markiser eller parasoller. Det tillates ikke vegger for å holde taket oppe.

Anleggene skal utformes på en estetisk tiltalende måte og være tilpasset resten av uteserveringen. Dersom det ønskes etablert serveringsstasjon, skal dette gå klart fram av søknad og søknaden skal følges av beskrivelse av utseende med illustrasjon av plan, fasader, materialer,størrelse og farger.

Terrasser og plattinger

Nivå for uteservering skal være universelt utformet og fortrinnsvis ligge på bakkeplan. Oppbyggede plattinger av tre, plater etc. for midlertidig bruk er svært lite fordelaktig av hensyn til visuelle og arkitektoniske kvaliteter. Hvis det er store nivåforskjeller, eller stort fall på arealet er arealet antakelig ikke egnet for uteservering. Mindre høydeforskjeller kan ofte løses med trebente stoler og bord.

Etablering av uteservering i skrånende terreng kan gjøre oppbygging nødvendig. En godkjenning av kommunen vil være avhengig av at tiltaket er godt utformet og tilpasset terrenget og nærliggende omgivelser. Bildene her viser hvordan terrasser kan virke uheldig for omgivelsene.

Universell utforming

Det skal ifølge lovverket være universell adkomst til utendørs serveringsområder. Fortau eller gangbaner tilpasset syns- og bevegelseshemmede må være fri for hinder og derfor ikke brukes til uteservering. Bildet til høyre viser en rotete situasjon med mange hindre. Også uteserveringens interne utforming og avgrensing må tilpasses funksjonshemmede.

Der adkomst til serveringssted går gjennom uteservering bør det være minst 1,5m fri passasje hele veien fram til inngang. Minste frie passasje for gående forbi uteserveringen skal være minimum 2m. Der det er konflikt med passasje på fortau kan det vurderes leie av kantparkeringsareal for uteservering i sommerhalvåret dersom tilstøtende virksomheter ønsker det.

Toaletter

Alle uteserveringssteder skal ha tilgjengelige toaletter inklusiv hc-toaletter innendørs, dersom det ikke er et offentlig toalett i umiddelbar nærheten.

Søppelkasser

På hvert serveringsområde skal det finnes en tilgjengelig søppelkasse og sigarettdunker.

Reklame

Normalt skal reklame ikke tillates. Se retningslinjer for skilt og reklame for Hamar.

Fargebruk

I tidligere tider var fargevalg begrenset av tilgjengelige fargepigmenter. Dette førte som regel til en gjenkjennelig fargepalletter i ulike byer og bygder. Idag er ikke lenger fargevalg begrenset av tilgjengeligheten. Men det er fremdeles ønskelig å utvikle særpreg og identitet også gjennom fargebruk. Derfor kan det være fordelaktig å ha kjenskap til fargenes virkning i valget av farger, slik at en gjenkjennelig og identitetsskapende fargepalett kan utvikles.

En bevisst fargebruk på uteserveringens elementer kan bidra til å skape en hyggelig stemning i byens rom. Det er ønskelig at serveringsstedene henter inspirasjon til fargebruk fra sine umiddelbare omgivelser. Det kan være bygningen der serveringen holder hus, som kanskje har en særegen farge som ønskes understreket. Det kan også være hele bygningsmiljøer, med en særegen fargepalett som kan inspirere fargevalget.

Farger på store elementer som parasoller og markiser må velges med hensyn til omgivelsene. Grønne farger kan lett virke platte i kontrast til vegetasjon, og bør derfor unngås på uteserveringens elementer.

Fargebruken på mindre elementer, som stoler og bord kan gjerne være friere og mer mangfoldig. Kontraster imellom fargene, kan skape et trivelig samspill.

Det bør alltid være en god begrunnelse for fargevalget, slik at de som regel er tilpasset uteserveringsstedet med sine umiddelbare omgivelser.

Det er ønskelig å etablere en identitesskapende fargepalett for de viktige byrom i Hamar. Disse kan for eksempel ta utgangspunkt i farger fra fasadene i den umiddelbare nærhet. Fasadene og bygningsvolumene definerer byrommet sammen med trær og andre elementer. Fargebruken kan også ta utgangspunkt i mjøslyset, høstmodne åkre, eller andre kjente særpreg. På bildet ovenfor har parasollene en oransje og gul-oransje farge på hver sitt respektive areale. Nyansene er har en sterkere kolørtone og er varmere enn den rødoransje på fasaden i bakgrunnen. Dette gjør at parasollene blir tydeligere i byrommet, noe som kan virke innbydende for gjester og andre som oppholder seg på torget.

Stortorget er et byrom tilrettelagt for livlige kulturelle arrangementer, og kan med fordel bære preg av varmere farger. Oransje og andre varme og sterke farger, på møbler og parasoller, kan virke stimulerende på bylivet. Blåfarger kan på sin side prege Østre torg. Ved å velge blåtoner skapes en noe mer kjølig eller avslappet atmosfære.

Ved å gi byrommene hver sin palett, som godt kan stå i kontrast til hverandre, gjøres byen mangfoldig samtidig som det blir lettere å orientere seg. I eksempelet over har parasollene fått en mørkere farge. Her er trekker de på farger kjent fra teglstein, med inspirasjon fra Basarbygningen. Legg merke til hvordan fargene i eksemplene skaper ulik virkning.

Mulige steder for uteservering

1. **Østre Torg:** Populært møtested på dagtid. Variert uteserveringstilbud. Utformingen og plassering på torget bør koordineres, og det bør vurderes om det kan gis plass også for flere av de som serverer rundt torget.

2. **Stortorget:** Under omforming. Utforming og plassering vil løses i planen for Stortorget. Her er mange serveringsbedrifter som vil kunne bruke torget.

3. **Triangelparken:** Nyopprustet på Triangelplatået 2012. Har ett serveringssted. Her kan det være plass for flere. Det bør også vurderes hvordan det kan legges til rette for servering også andre steder i og rundt parken.

4. **Brygga:** Populært møtested ved havna/Skibladnerbrygga. Kiosken har noen få bord ute. Her kan det gjerne være mer uteservering.

5. **Midtbyen park:** Bygning tilbaketrukket fra gata. Solrikt og kan opparbeides også med tanke på uteservering.

6. **Jernbaneparken:** Viktig møte med byen. Stort potensial ved å legge til rette for eksisterende virksomhet inntil parken. Solrikt. Det bør vurderes å ta i bruk gatearealet i sommersesongen.

7. **Victoriahaven:** Uteservering i parken, inntil fontene.

8. **Basarbygningen:** Ved ny bruk av Basarbygningen for serveringsbedrift vil det være aktuelt å legge til rette for servering både mot Stortorget og på sørsida av bygningen.

9. **Midtbyen plass:** Planlegges opprustet som nytt byrom med store oppholdssoner for folk. Her vil det også være naturlig med uteservering som kan bidra til at folk oppholder seg mer i området.

10. **Fougner Lundhs Plass:** Plass som er omgitt av offentlige kontorer og andre virksomheter. Plassen trenger noe som kan bidra til mer aktivitet og liv. Uteservering i tilknytning til en av de omkringliggende bygningene, eller fra en paviljong på plassen bør kunne vurderes.

11. **Hamar Stadion:** Planlagt nytt kjøpesenter med torg mot St. Olavs gt. og Vangsvegen. Her blir det plass for uteservering.

12. **Strandgata:** Brede fortau med egne møbleringssoner. Her er det satt av plass så det kan bli uteservering langs hele gata.

13. **Parkgata:** Bred gate med trerekker, der noe areal er egnet til servering.

14. **Torggata, østre del:** Område med mange serveringssteder, og som kan vurderes som gate med "shared space" ihht. Kommunedelplan for veg- og transport. Med "shared space" vil det være mulig å sette av områder for uteservering.

15. **Torggata, gågata:** Her er det plass for flere uteserveringer. Det bør ses på forholdet mellom gangsoner, varelevering og møblering.

16. **Jernbanebrygga:** Havnemiljø ved Mjøsa. Her hadde det vært fint med uteservering.

17. **Båthavna v/Seaside:** Havnemiljø og uteområder som lett kan disponeres til uteservering.

18. **Båthavna på Tjuvholmen:** Etablert uteservering i maritimt miljø

19. **Kokeriet (Nestlé):** Uteområder mellom bevaringsverdige bygninger. Unikt miljø som gjerne kan åpnes for publikum med uteservering.

20. **Vestre Torg:** Her skal bygges nytt parkeringshus under bakken i løpet av 2013, og det reguleres for en opprusting av bygningsmassen i denne delen av sentrum. Det skal anlegges park med lekeplass på toppen. Her kan det også ligge godt til rette for uteservering.

21. **Hamar sykehus:** Areal mellom gata og sykehuset. En uteservering her kan bidra til å lage et hyggeligere miljø og et sted for opphold for pasienter og besøkende ved sykehuset.

22. **Campus Hamar:** Uteområder ved høgskolen. Aktuelt for uteservering for eksempel i tilknytning til kantina.

23. **CC:** Parkeringsplass i dag, men ved ny regulering av Ringgata med omgivelser vil det være aktuelt å se på behovet og mulighetene for uteservering i tilknytning til bygningsmassen. Det er et område med mye aktivitet og det er solrikt på ettermiddagen.

24. **Hotell Scandic:** Aktuelt med uteservering i forbindelse med hotellvirksomheten

25. **Fylkeshuset**: Aktuelt med uteservering i tilknytning til kantine.

26. **Strandgateparken:** Bynær park med lekeplass. Kan gjerne aktiviseres med uteservering fra paviljong, evt. i samarbeid med ett av serveringsstedene langs Strandgata.

Aktuelle steder for uteservering vil i tillegg kunne være bakgårder og ubebygde tomter. Der uteservering hindrer passasje på fortau vil det kunne vurderes om uteservering kan foregå på kantparkeringsplasser i sommerhalvåret der tilstøtende virksomheter ønsker det.

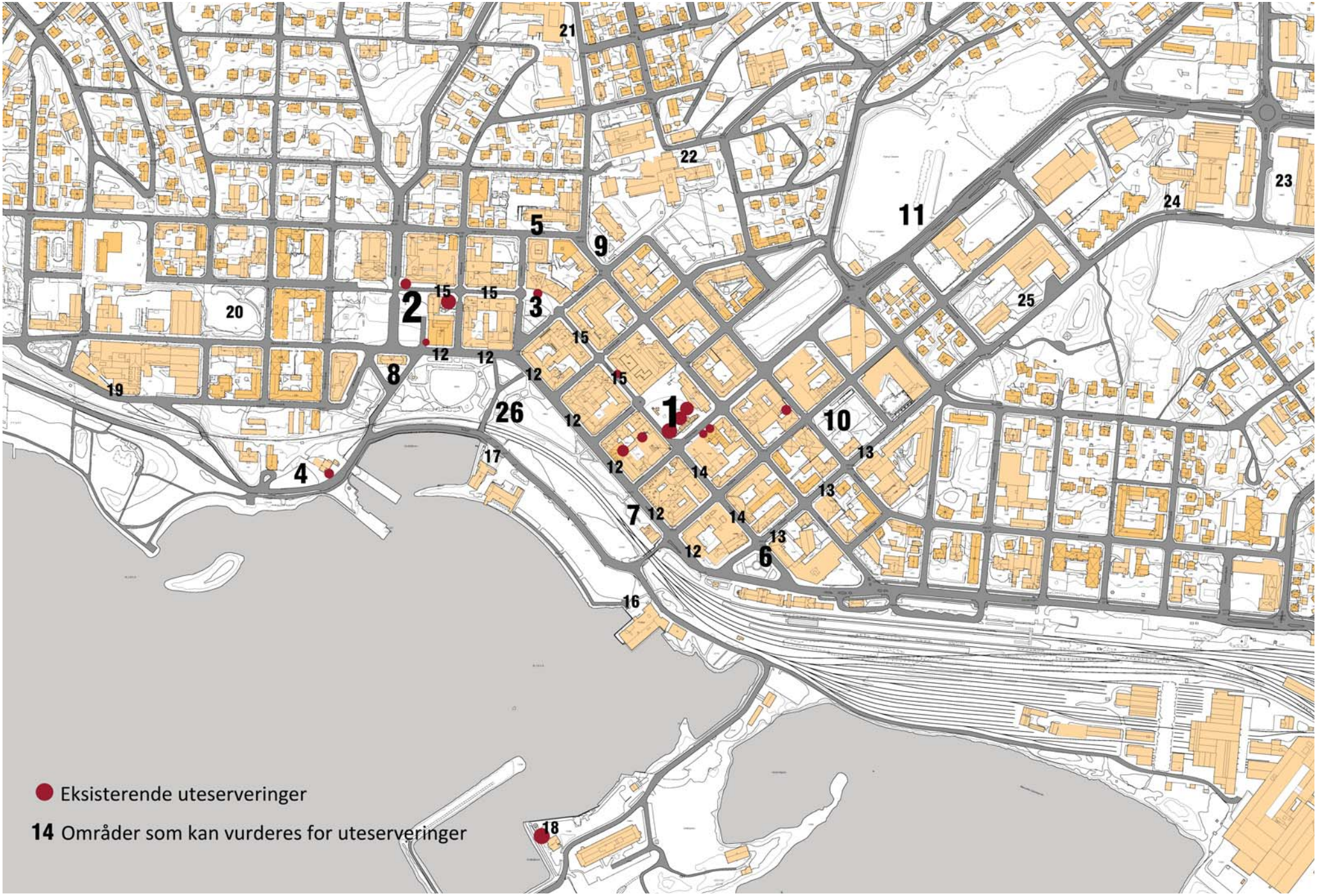
Eksisterende uteserveringer
14 Områder som kan vurderes for uteserveringer

Notater:

Hamar kommune
www.hamar.kommune.no

Servicekontoret: 62 51 02 10 E-post: postmottak@hamar.kommune.no
Postboks 4063, 2306 Hamar Besøksadresse: Hamar rådhus, Vangsvegen 51